

Lélekgondozó a harangok árnyékában

Jól ismervén a szegedi ideggondozó korábbi nyomorúságos körülményeit, örömmel vettem a hírt, végre új helyre költöztek, nyilván az előzőnél emberszabásúbb miliőbe. Hívtam hát telefonon Ónody Sarolta megbízott vezető főorvost, mutatná meg az új gondozót.

A kierzakolt meghívásnak eleget téve, igyekeztem a régen rókusai, ma I-es kórháznak nevezett épület oldal-bejárata felé. A kapun a felirat: Pszichiátriai gondozó. Szemben a rókusai templom. Véletlen, mégis szimbolikus erejű egymás mellé rendelés. Az ember elé kínál választási lehetőség, a kérdés: melyik kaput válassza a lelki megnyugvásért.

A hosszú folyosón végig haladva az első pillanatban látható különbség a régi és az új gondozó között: a mostani lényegesen tágasabb, s itt minden orvosnak végre külön szoba jutott. Dicsérem is a gondozó küllemét a két főorvosnak, Ónody Saroltának és Mészáros Endrének. A beszélgetést a főorvosnő kezdi:

A szakemberek és a betegek státusából nézve azonban korántsem ily idilli a kép. Bizonyra a háládatlanság és a telhetetlenség vádjával illetnek majd, ha azt mondom, nem sok okunk van az örömködszere. Ha csak annyi nem, hogy valóban valamivel nagyobb a légtérünk, és így nyugodtabb körülmények között gyógyíthatunk. Csak hát amíg én kényelmesen ülök itt a szobámban, addig a betegek egy szűk folyosón várakoznak, mert a tervezők megfeledeztek a betegváróról, éppúgy, mint a kar-tonozó-bejelentkező és az injekciós szobáról. Persze nemcsak az épület kialakításával kapcsolatban nem vették figyelembe a véleményünket. Nem hallgattatt meg az a kérésünk sem, miszerint a járási és a városi ideggondozó mostani összevonásakor ne kövessék

a megszokott hierarchikus rendet, s ne egy főorvost nevezzenek ki az intézmény vezetőjének. A pszichiátriai gondozókban ugyanis csak szakorvosok dolgoznak. A gyógyítás alapjellére a bizalmi légkör, stabil orvos-beteg kapcsolat, amely egy orvoshoz kötődve alakul ki és tart folyamatosan. Így a szakmai tevékenységben az orvoskollégák — szemben a fekvőbeteg-intézetek hierarchikus rendjével — itt mellőrendelt viszonyban dolgoznak. A hierarchia erőltetése gyengíti ezt a mellőrendelt viszonyt, és így rosszul hat a gyógyító munkára.

A hely kijelölésekor sem vették figyelembe a szakemberek véleményét — veszi át a szót Mészáros doktor. — Ezért követtek el egy alaphibát, miszerint a betegek a kórház épületében kapott helyet. A pszichiátriai gondozók távol a bajt megállapító, az egyéb betegségeket orvosló intézményektől tudnak csak eredményesen működni. A mi szakmánk egyik feladata — ugyanis, hogy — minél könnyebbé tegye a beteg számára a pszicháterrel való találkozást. Ha azonban a gondozó — s így a pszicháterterek hada — egy gyó-

gyító intézményben, kórházban tevékenykedik, akkor elriasztja, vagy legalábbis távol tartja a pácienszt, mert tudja, hogy az ilyen helyütt létező gondozóba lépés egyenértékű a beteggé nyilváníttal, s az ezzel együtt járó társadalmi megbélyegzéssel, stigmatizációval. Eppen a megbélyegzéstől való félelem okán fordulnak minél később a pszicháterterhez, ezzel viszont rontják a maguk gyógyulási esélyeit.

Ezért is került a bejárati ajtóra a Pszichiátriai gondozó tábla az Ideggondozó helyett — szövi tovább a gondolatot a főorvosnő. — Talán így némi védelmet nyújt a belépni szándékozóknak. Ne higgye senki, hogy eltulozzuk pácienseink megbélyegzéstől való félelmét. Nagyon reális félelmek ezek, hiszen az orvostársadalomban is szép számmal akadnak, akik egyszerűen bolondnak titulálják a pszicháterterhez fordulókat. Nem szólva azokról, akik az alkoholistáról úgy vélekednek: ez nem betegség, hanem saját pénzen vett baj. Ha az orvostársadalom sincs tisztában a pszichiátriai betegség fogalmával, akkor nem is várható el ennek tisztán látása a társadalom laikus tagjaitól. Tudniillik pszichés beteg az, akinek valamilyen oknál fogva alkalmazkodási problémái vannak a környezetében, és ezeket önjerejéből képtelen megoldani.

Úgy tűnik, az új pszichiátriai gondozó munkatársainak pillanatnyilag legalább annyi gondjuk van a környezetükkel, mint betegeknek. Kérdés csak az, nekik ki segít ezt megoldani?

K. K.

„Elhallgatott érdekvédelem”

A szakszervezetek folytatják a tiltakozó akciót

A Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsának elnöksége eljuttatta szerkesztőségünkbe is annak a felhívásnak a szövegét, amelyben — a szakszervezetek és a kormány közti viszony tisztázandóan ítélve, s figyelemmel a bérből, fizetésből élők, a nyugdíjasok türelmetlen helyzetére — további áremelések esetén a munkabérek és ellátások emelésének elődázhatatlanságát fogalmazza meg.

Az elnökség további tiltakozó akciókra szólít, rámutatva arra, hogy a kormány közel egy évtizedes visszafogó gazdaságpolitikája az emberek áldozatvállalását hiábavalóvá tette. „Követeljük, hogy a kormány dolgozza ki a foglalkoztatáspolitikai komplex rendszerét, a bérreformot és a szociálpolitikai reformot” — így fogalmaz a felhívás, amely a létminimum alatt élők megsegítését, a további áremelések kompenzációját is sürgeti. Megengedhetetlennek tartja, hogy a pártok közti hatalmi harcok közepette háttérbe szoruljanak a széles tömegeket érintő szociális problémák, s a kormány a pénzügyi kérdéseket helyezi középpontba — a társadalmi optimizmus helyett.

Aláírásgyűjtésre, tiltakozó levelek, táviratok megfogalmazására, röpgyűlések összehívására ad ajánlást a felhívás, s arra, hogy a til-

takozó akciókat fel kellene használni a szakszervezetek évek óta folyamatos és méltánytalanul elhallgatott érdekvédelmi munkájának ben- ben — a szakszervezetek és a kormány közti viszony tisztázandóan ítélve, s figyelemmel a bérből, fizetésből élők, a nyugdíjasok türelmetlen helyzetére — további áremelések esetén a munkabérek és ellátások emelésének elődázhatatlanságát fogalmazza meg. Efficie rendezvények szervezésére buzdítja most a szakszervezetek megyei tanácsa a mozgalomban részt vevőket felhívása közreadásával is.

Megnyílt a Joint irodája

Harmíhat év után ismét irodát nyitott az amerikai központi nemzetközi zsidó segélyszervezet, a Joint Budapesten, a Magyar Izraeliták Országos Képviselete központjában pénteken. A megnyitó ünnepségen Seifert Géza, a Magyar Izraeliták Országos Képviseletének főtákará hangszólította, hogy hosszú kapcsolatot fűzi a magyar zsidóságot a Jointhoz, hiszen a szervezet már a 20-as években működött hazánkban.

A magyarországi iroda éves költségvetése, mintegy másfél millió dollár — 100 millió forint —, amely összeg adományokból még tovább növekedhet.

alatt devizában köteles visszafizetni az adós.

Az Unicbank a hitelt abból a 2 millió márkás vissza nem térítendő alapból finanszírozza, amelyet a magánvállalkozók támogatására kapott NSZK-beli részvénységű, a frankfurti székhelyű Deutsche Genossenschaftliche Banktól, amely a legnagyobb nyugatnémet szövetkezeti pénzintézet. A pénzt itthon is a takarékszövetkezetek közreműködésével használják fel.

Kamatmentes devizahitel magánvállalkozóknak

Az Unicbank szeptember-től kamatmentes devizahitelt nyújt a magánvállalkozóknak exportbővítő beruházásaikhoz, többsé importgépek beszerzéséhez. Ugyancsak kamatmentes az a kölcsön is, amit forintban folyósítanak belföldi beruházásokra, illetve belföldi társaságoknak tőkebefektetésre. A termelő berendezések importjához nyújtott devizahitelt 3-5 év alatt forintban, napi árfolyamon kell visszafizetni. Exportfejlesztésre a hitelt 5 év

„Nem a homlokzatot festjük, a házat építjük át”

Beszélgetés Kovács Jenővel, az MSZMP PIB tagjával, a KB titkárával

A Magyar Szocialista Munkáspárt új szervezeti szabályzata, egy új párt alapszabálya lesz — olyan szocialista párté, amely politikáját a tagság akarata szerint alakítja, s magában is hordozza a demokratikus szocializmus alapértékeit. Ezt hangsúlyozta Kovács Jenő, az MSZMP Politikai Intéző Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, aki e témának felelőse az MSZMP vezetésében.

Az előkészületekből, közöljük az új szervezeti szabályzat — az Alapszabály — tervezetéből kitűnik:

a közeljövőről fogva az MSZMP nem lesz többé bolsevik típusú párt.

Mit jelent ez, azaz: az eddigi normák közül mi veszi el érvényét?

— Előre kell bocsátani: a szó klasszikus értelmében az MSZMP, eddig sem volt igazi bolsevik párt. De ezt most felesleges elmezgetni, ezen lépünk túl. Nos, én azt hiszem, hogy meg fog szűnni a pártban az, hogy a tagság szerepe legföljebb véleményezésre korlátozódjon, s főképp arra, hogy végrehajtsa a valakiktől — felülről — érkező utasításokat. Ez megfordul:

a tagságnak önálló kezdeményezési jogot kell biztosítani a politika megformálásában, megerősítve a tagok szuverenitását — és a közös akarat kialakítására alkalmas választott testületeket kell létrehozni. Ez a döntő, s ehhez kell igazítani minden szabályt. Így a változások is nagyon jelentősek. Kiemelendő: a pártban belüli szabadon kell működniük a különféle nézetcsoporthoz. Ide tartozik, hogy a pártba való belépést igazán önkéntes elhatározásként kell kezelni. Létre kell hozni a szükséges mechanizmust a párttagság szabad akaratának kinyilvánításához. Az észmei-szellemi vitákat nem ellenőrző vagy fegyelmi bizottságoknak kell elbírálniuk. Továbbá: ki kell alakítani a pártban belüli nyilvánosság eszközeit — és így folytatható tovább a gyakorlati változtatások egész sora.

Azt jelenti mindez, hogy az eddig megszokott pártfegyelem helyébe — mondjuk — a párterkölcös lép? S a demokratikus centralizmust felváltja valamilyen más szervezeti alapelv?

— Én úgy gondolom, hogy a pártban a demokrácia a bürokratikus centralizmus helyébe lép. A demokratikus születtett döntések képviselete és végrehajtása terén az akcióegység lesz a rendező elv. Tehát ez a párt természetesen ezáltal is pártként fog működni. Az afféle elgondolások, hogy majd „mindenki azt csinálhat, amit akar, s nem lesz semmiféle összetartó erő a pártban” — nos, ezek teljesen alaptalan vádák azokkal szemben, akik a párttagok nagyobb szabadságát, a testület közös véleményalkotási jogait állítják előtérbe. A másik: nem a fegyelem szűnik meg. Ellenkezőleg — a dríll váltja fel a tudatos fegyelem. Az a fegyelem, amely minden felelősen gondolkodó embernek a sajátja, miként az is, hogy a nézetek és a szándékok összevetése után közösségekben is képes cselekedni. Számomra a fegyelem alapját az jelenti, hogy miután megvolt a lehetőség arra, hogy a nézeteimnek megnyerjem a többséget, s az esetleg nem sikerült nekem, akkor elfogadom, hogy más a többség. Folytatom tovább a küzdelmet a magam igazsága mellett, de mivel beléptem egy pártba, annak többségi akaratát tisztelve fogok csele-

kedni. S ezt valóban önként leszem, hisz — főleg többpártrendszerben —, ha alapvetően és mélységesen nem értek egyet a párt többségével, akkor szabadon távozhatok. Ugyanúgy, ahogy beléptem. Akár csinálhatok magamnak saját pártot is.

Elcsapatigény eltűntével valószínűleg értelmét veszti az eddigi tagfelvételi procedura is. Lehet, hogy elegendő lesz egyszerűen beiratkozni a pártba.

— A baloldali pártoknak, a szocialistáknak és a kommunistáknak is van egy hagyományuk, ami nem hiszem, hogy elitistának bélyegezhető: noha örömmel fogadják minden belépőt, azért ragaszkodnak ahhoz, hogy az adott szervezeti közösség ne emeljen kifogást ellene.

A jövőben nálunk sem tagfelvétel, hanem lényegében véve belépés lesz. Am annak a közösségnek, amelynek a belépési nyilatkozatot benyújtják, lehetőséget kell kapni arra, hogy véleményét mondjon arról a szándékról, netán kifogásolja.

De én azt hiszem, hogy a többpártrendszerben a lehető legtrikább esetben merül fel ilyen, hiszen a versenyben — nem elvtlenül, persze — minden párt üdvözli, ha csatlakoznak hozzá. Semmiképpen nem fogadják gyánakkvással a belépni szándékozókat.

Az eddigi tagfelvételi kritériumok nagy része tehát megszűnik, vagy más értelmet kap. De vajon beléphet-e pártunk valamelyik kisközösségébe olyan ember, aki — mondjuk — iszacos, netán büntetett előéletű, vevő a feleségét stb? Inkább az úgynevezett egészen hétköznapú bűnökre gondolok...

— Alighanem nagyszabású párttisztogatás lenne minden magyar pártnál, még a vezetések egy részében is, ha az efféle kritériumokat vasszigorral érvényesítenék. Én úgy gondolom, hogy nem célszerű olyan emberekkel társulni, akik magatartásukkal szégyent hozhatnak a pártba, és nem vagyok híve annak, hogy részeges, családjával brutális, botrányokozó emberek a szocialista mozgalom a soraiba fogadjon.

De azért mindig gondolok arra, hogy botlásainkkal együtt vagyunk emberek, és ezért hiszek abban, hogy mozgalmunkban nincs helye a kérkedő ördögűzésnek, sokkal inkább a megbocsátás és a bizalom szellemének.

Lehet-e egyáltalán joga a pártvezetésnek, vagy bármilyen párttestületnek, hogy vizsgálja a párttag magánéletét?

— A pártszervek már ma sem folytathatnak semmiféle „nyomozást”. Egyébiránt én két komoly biztositókat látok arra, hogy ez föl se merüljön. Az egyik: a kisközösségekben az emberek ismerik egymást. A másik pedig a nyilvánosság. Nem hiszem, hogy a pártszervezeteknek át kellene alakulniuk valamiféle „erkölcsifényező”. Azt viszont mérlegelni tudják, s ezt rájuk kell bízni, hogy a velük dolgozó ember miként befolyásolja a pártot kialakult közvélekedést.

Megfordítom a kérdést. Számíthat-e a párttag arra, hogy alapszervezete, netán a párt valamilyen vezető

testülete megvédi őt a pártban belülről vagy kívülről jövő igazságtalan támadásoktól, az alaptalan rágal-maktól?

— A többpártrendszerű viszonyok között különösen fontos ez a kiállítás, ha a párttagot politizálása, a mozgalomhoz való tartozása miatt éri hátrány. Ugyanakkor: ha a párttag tette az erkölcsi normák szerint, és a törvény előtt tarthatatlan, akkor semmiféle védőernyő-re nem számíthat.

A következő kérdés helyett mondd három szót: platform, áramlat, frakció.

— Én a frakció szót nem szívesen használom, mert nem tudom, hogy ez a megbélyegzést sugalló fogalom ma mennyire alkalmazható. Hisz nem csak — mondjuk — menzevik frakció volt, hanem bolsevik frakció is az orosz szociáldemokráta pártban, s azt éppen Lenin vezette...

Az a helyzet, hogy azok a formációk, amiket ma platformnak nevezünk, azok a klasszikus, lenini időkben frakciók voltak — ez volt a nevük —, s amit később frakcióknak neveztek, azok lényegében pártban belüli áramlatok voltak. Az áramlatot éppen az különbözteti meg a pártot bomlasztó, elkülönült társaságtól, hogy az áramlat nyíltan működik, s éppen azt a pártot akarja többé-kevésbé más útra terelni, amelyiken belül is akar maradni. Az alapvető hitvallás tekintetében persze egyazon pártban belül nem lehetnek kibékíthetetlen ellentétek. Ha mégis, akkor itt már nem platformokról és áramlatokról van szó.

Hozzá kell tenni: az igazán befolyásos nagy pártokban mindig vannak áramlatok. Azokban a pártokban, ahol nincsenek, a kép ugyan nagyon tiszta, de a választási eredmény csak ezrelékekben mérhető...

Nem hiszem, hogy nekünk az MSZMP-t ez utóbbiak sorába kellene taszítani.

Mennyire szükséges, hogy az új alapszabály elő-re szabályozzon, s mit lehet a jövőre bízni ebből a szempontból?

— Most az a legfontosabb, hogy az új alapszabály viszszaformálhatatlanná tegye a változások folyamatát. Mivel a folyamatnak nem a végső szakaszában vagyunk, külön figyelni kell arra, hogy a párttagság közösségeinek kell szabadságuk legyen újabb, gyakorlati megoldások kikísérletezésére és meghonosítására. Amiben viszont nincs helye semmiféle „rugalmasságnak”, az a működési elvek, a párt alapstruktúrájának kérdése. S annak precíz meghatározásában, hogy a vezető szervek milyen jogokkal vannak felruházva.

S egy ma megkerülhetetlen kérdés: Ön szerint mit legyen a párt neve?

— Nekem rokonszenves a szocialista párt elnevezés is, s ha a többség erre voksol, én ezt elfogadom. De a tapasztalat szerint a klasszikus pártneveknek történelmi értékük van. Mi nemcsak a homlokzatot akarjuk átfesteni. Ha pedig az egész ház újáépül, akkor maradhat a régi házszám is... Arra mindenképpen vigyázni kell, hogy a név megvitatása ne terelje indultatívévúta a területi vitát.
Füzes Oszkár